

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/L. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Licealna knjižnica
1058 Ljubljana, Strossmayerjeva ulica,
II. drž. gimn. (Bpl.)

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarjano naročnino glase in re. vseh vrst je in 250 od petih ratni davek pošt. č. ur. 11.197.

Vzpored zborovanja IV. pokrajinske skupščine UJU poverjeništvo Ljubljana.

V zmislu čl. 18. Pravil UJU in § 15. Poslovnika UJU poverj. Ljubljana, sklicuje se IV. pokrajinska skupščina UJU poverj. Ljubljana

na 8. in 9. julija 1924 v Krškem.

Dne 8. julija v torek:

I. Ob pol 10. uri dopoldan seja širjega sosveta z odseki v sokolski dvorani:

1. Izročitev došlih predlogov, resolucij itd. odsekom.
2. Pomnožitev odsekov z delegati po čl. 21. e) poslovnika.
3. Skupno posvetovanje širjega sosveta z odseki.

II. Seje odsekov se začne takoj po seji širjega sosveta in se nadaljuje popoldan. Odseki zbirajo v šoli.

ZBOROVANJE ODSEKOV.

Odseki bodo poleg došlih predlogov razpravljali o sledečih vprašanjih:

1. Narodno - prosvetni odsek: Organizacija šolskih odrov in naših knjižnic. Referent tov. E. Tiran.
2. Odsek za obmejno šolstvo in neodrešeno ozemlje: Položaj obmejnega šolstva in nujni koraki za odpravo. Referent tov. A. Hren, študenti pri Mariboru.
3. Tiskovni odsek: Naš tisk in naše naloge za osvojitve javnega mnenja. Referent tov. Iv. Dimnik, urednik „Učit. Tov.“
4. Gospodarski odsek: Naše gospodarske ustanove in moralna podpora s strani organizacije. Referent tov. R. Grum iz Ljubljane.
5. Kulturno pedagoški odsek: Organizacija kulturnega gibanja našega stanu. Referent tov. Fr. Martinc iz St. Janža pri Ptuj.
6. Odsek za naraščaj: Vzgoja našega stanovskega naraščaja za izvenčno delovanje učiteljstva. Referent tov. Andr. Škulj iz Ljubljane.
7. Obrambno - pravni odsek: Posebni disciplinarni predpisi za učiteljstvo, po čl. 170. in posebno ocenjevanje po čl. 72. uradniškega zakona. Referent tov. H. Šumer in tov. A. Gnus.
8. Stanovsko in šolsko-politiški odsek: Najnujnejše smernice za poslovanje naše organizacije. Referent tov. R. Dostal, strokovni tajnik.

Vsi delegati in predsedniki društev imajo pravico in dolžnost udeleževati se razprav v odsekih, pravico glasovanja pa imajo v odseku samo stalni člani odsekov, ki so natisnjeni zadaj in pomnoženi člani odsekov po točki 1. 2. gorenjega dnevnega reda.

Pozivamo vse delegate, da za časa zborovanja odsekov sodelujejo v katerikoli odseku in tako pozitivno izrabijo čas na skupščini.

III. Ob pol 16. uri (1/24. uri popoldan) točno se prične v sokolski dvorani.

ZBOROVANJE DELEGACIJE.

1. Otvoritev in overovljenje delegatov.
2. Poročilo poverjenikovo. Poroča poverjenik tov. Luka Jelenc.
3. Poročilo tajnikovo. Poroča strokovni tajnik tov. Rudolf Dostal.
4. Blagajnikovo poročilo: a) račun, b) proračun. Poroča glavni blagajnik tov. Mirko Fegic.
5. Poročila odsekov: Poročajo načelniki odsekov.
6. Resolucije za pokrajinsko skupščino dne 9. julija. Sestava odseka za redakcijo smernic.
7. Nasveti.

Dne 9. julija v sredo:

POKRAJINSKA SKUPŠČINA.

Začetek točno ob 10. uri v sokolski dvorani.

Dnevni red:

1. Otvoritev skupščine.
2. Nadzorstvo in nadzorniki osnovnih in meščanskih šol. — Poroča tov. Ljudevit Potočnik.
3. Delo učiteljstva na polju združništva. — Poroča združni ravnatelj gosp. Janko Lesničar.
4. Resolucije.

UJU poverjeništvo Ljubljana:

Luka Jelenc,

poverjenik.

Mirko Fegic, Rudolf Dostal, glavni blagajnik, strokovni tajnik.

Opomba: Predlogi, resolucije in nasveti se morajo poslati poverjeništvu najmanj 3 dni pred zborovanjem delegacij.

A. LUNAČEK, Št. Rupert:

V boj za odpravo krivic in dosego pravic šolskim voditeljem!

Znano Vam je, da se imamo za vse, kar smo do sedaj dosegli, zahvaliti le naši organizaciji UJU in neprestanemu delu in borbi njenega vodstva, in da le združeni in sodelujoči pod njenim okriljem še dosežemo, kar nam gre po vsej pravici: dokončno izboljšanje materialnega stanja in pravnega položaja, utrdimo ugled, dosežemo splošni procvit šolstva in s tem narodovo blagostanje. V preteklost že spada njen uspeh, da so ženske učne moči popolnoma izenačene z moškimi, v sedanost pa pridobitev pravic otroškim vrtnaricam in deloma učiteljicam ženskih ročnih del. Nadaljuje se še borba za popolne njih pravice, za enakost draginskih doklad in stanarine poročenim učiteljicam. A krona njenega uspeha je podraževanje učiteljstva, izenačenje naših plač s temi državnega uradništva iste stopnje, da se učitelji niso stavili na razpoloženje, nam je zamenjana stalnost ter skrajšana službena doba.

Izenačeni smo tedaj. To je popolnoma pravilno: za enake dolžnosti in delovanje enake pravice in plače. Toda pri tem, pri uvrstitvi učiteljstva med državno uradništvo in izenačenje z njim, se je prezrl en del učiteljstva in njegovo posebno delovanje, s katerim ni obremenjen pretežni del učiteljstva. To so šolski voditelji; tem se je učinila velika krivica. Za svoje, s šolskim vodstvom združene obile posle, ne malo skrb in veliko odgovornost, je imel šolski vodja do prevrata sicer v primeri z delovanjem ne zadosten, vendar deloma zadovoljujoč približek, namreč: prosto stanovanje in opravilno doklado povprečno letnih 400 K. In v koliko odgovarja današnja denarna vrednost predvojnini 400 K? 40.000 K ali 10.000 Din!

Po prevratu nam te opravilne doklade ne le niso rastoči draginji primeren zvišali, ampak še celo — čujte in strmite! — predlanskim popolnoma ukinili. Seveda se ni za teh letnih 400 K nihče potegoval, ker letnih 100 Din v sedanjih časih ne predstavlja nobene vrednosti.

Prišli smo tedaj šolski voditelji ob zasluženem opravilno doklado in ostalo nam je le še prosto stanovanje. Z novim

zakonom nam je sedaj odvzeta še pravica do prostega stanovanja. Odmerjena je namreč kakor državnemu uradniku tudi vsemu učiteljstvu stanarina, in učiteljem — to so zvečine vsi šolski voditelji — ki imajo prosto naturalno stanovanje, se bo to stanovanje cenilo ter se bo vrednost stanovanja odtegnila od priznane stanarine. Kaj tedaj še ostane šolskim voditeljem za njih poslovanje? Prav ničesar! In to je velika krivica, ki seže v meso, zastruplja mozeg, vzbuja nevoljo, ogorča, ubija veselje in voljo do obilega, pa brezplačnega delovanja!

Pred kratkim so dobila šolska vodstva nalog, da poročajo, katere učne osebe imajo naturalna stanovanja, da navedejo sestojne dele teh stanovanj, in ako so že cenjena, njihovo vrednost, t. j. celoletno najemnino, ki bi jo najemnik moral plačevati. Kjer pa ta naturalna stanovanja še niso bila uradno ocenjena, se to izvrši naknadno po bogosigavdi kakšni komisiji. Šolski vodja tedaj nima več prostega stanovanja. Sedaj manjka samo še to, da bodo začeli krajni šolski sveti, oziroma njih šoli protivni predsedniki, izganjati nepristranske šolske voditelje iz šolskih poslopij!

(Dalje prihodnjič.)

Vestnik meščanskih šol.

OB ZAKLJUČKU MEŠČANSKIH ŠOL. (Razstave.)

Letos bo meščanska šola slavila prvi svoj večji uspeh v Jugoslaviji. Kongres v Novem Sadu se bo baval predvsem z onim tipom meščanske šole, ki je za Jugoslavijo, po večini agrarno državo, najvažnejši, to je poljedelski tip; v Beogradu pa bo istočasno razstava, ki bo razvila pregled dosedanjega udejstvovanja meščanskih šol iz cele kraljevine.

Razstave so že staro vzgojno sredstvo. V primitivni obliki je začel z njimi že srednji vek, ker so pač že tedanji šol-

* Strankarski krajni šolski sveti bi v škodo nestrankarskemu šolskemu vodju čim najvišje cenili naturalno stanovanje.

LISTEK.

RUDOLF MENCIN:

Pedagoški zbornik in njegov kritik.

(Konec.)

Drugo, kar je marsikaterega čitatelja dr. Žgečeve kritike neprijetno dirnilo, je neko samozadovoljstvo, ki veje iz nje in ki opravičuje domnevo, da živi dr. Žgeč v veri, da je s svojim spisom in svojim nastopom povzročil naravnost duhovni pokret med slovenskim učiteljstvom in da pomenja leto 1923. začetek nove dobe intenzivnejšega življenja in ustvarjanja v naši pedagogiki. Da bi bilo to res! A zakaj bi sebe varali. Čast, komur čast, a tako lahko se duhovni pokreti ne ustvarjajo, kakor dr. Žgeč domneva. Ptujске resolucije ne pomenijo nobenega mejnika med prejšnostjo in bodočnostjo, nobenega preloma s tradicijami, nobene nove smeri in idejnega prevrata v našem javnem delovanju. Vsak duhovni pokret, ako je revolucionarnega značaja, ima svojo jasno vodilno idejo, ki deluje in prepričuje s svojo sugestivno silo, ki ima svoje iskrene propovednike, svoje apostole. Za duhovno reformo pa, ki gre v globino, je treba vztrajnega, organiziranega podrobnega dela v kroških, društvihi, potom časopisja, raznih publikacij, tečajev, knjižnic, predavanj itd. — kar vse ni možno brez pravega duhovnega vodstva z jasnimi cilji,

širokim obzorjem in organizatoričnimi sposobnostmi. Ako so se po naročilu našega poverjeništva pri vseh društvih vršili referati o dr. Žgečevi brošuri, je s tem pač dosežen ta uspeh, da je dala knjižica nekaj pobude za razmišljanje o njenih problemih in to zlasti tam, kjer je izzvala poleg odobravanja tudi kritiko. Prav žalostno bi bilo, ako ne bi že pred dr. Žgečem resni možje med učiteljstvom razmišljevali o potrebi bolj sistematičnega, idejnega in psihološko bolj fundiranega prosvetnega dela med narodom. A kakor nam je simpatična njegova vera v vzgojno misijo učiteljstva med narodom in kakor v tem pogledu ne soglašam docela z izvajanjem Dragotina Kvedra v zadnji številki »Popotnika«, ker nam je ta vera neobhodno potrebna za dosego višjih ciljev, tako ne smemo pozabiti dejstva, da učiteljstvo ni živelo in tudi ni moglo živeti samosvojega idejnega življenja, neodvisno od druge inteligence, ampak je sprejemalo ideje in ideologije — politične, narodne, kulturne — od te inteligence in je kot nositelj teh idej in ideologij med narodom doživljalo svoje uspehe in neuspehe. Bilo bi docela zgrešeno, naše neuspehe pripisovati zgolj naši pomanjkljivi splošni izobrazbi za javno delovanje — marsikateri učitelj je s samoizobrazbo, zlasti v gospodarskih strokah popravil, česar mu šola ni mogla dati — a sodočujejo pri tem še drugi važni činitelji in med njimi najzadnji ta, da smo nastopali in še nastopamo kot nositelji in propagatorji idej

in nazorov, ki nimajo življenske sile in sposobnosti, ker niso izraz življenskih potreb naroda in jih zato narod odklanja.

Brez jasnih ciljev, brez »reformne« duha pri nas samih, brez enotne volje, ki jo daje vera v vodilno idejo, vera, ki mora z nami vred zajeti tudi drugo inteligenco, ne pričakujem večjih uspehov od našega prosvetnega dela med narodom. Ne omalovažujem zato nobene akcije, ki teži za vzgojo naše inteligence k samospoznavanju, duhovni toleranci, spoštovanju idealov in etičnih načel, ker pripravljala tla za resnejše, dalekosežnejše duhovne pokrete. Mislim tu na naše takozvane ljudske univerze, ki vzbujajo dr. Žgečovo nevoljo, kojih predavanja so v Ljubljani in Mariboru menda po pretežni večini obiskana od izobraženejšje publike. Na ljudske visoke šole po priznanih tujih vzorih, ki bi ustrezale potrebam našega delovnega ljudstva, kakor si jih je zamislil dr. Žgeč in z njim vred menda tudi drugi, pa utegnemo še čakati, dokler ne dobimo mož, ki ne bodo samo iniciatorji, ampak tudi organizatorji in praktiki obnemem. (Kako velik je bil v tem oziru Krek!) S kritiziranjem pa ubijemo še to, kar imamo. To velja tudi za razne predloge in ideje o reformi našega osnovnega šolstva. Najprej je bila ideja, a da ideja me-so postane, je treba premostiti prepad med teorijo in prakso. Radi poslušamo teoretika, če gradi svoje teorije na praktične izkušnje, drugače smo pa bolj ali manj nezaupljivi, saj srečavamo tupa-tam v dnevnem časopisju naravnost gorostasne kritike sedanjega šolstva in »re-

formne« predloge, ki ne morejo imeti družega uspeha, ko da ljudstvo begajo in vzamejo šoli še ono troho ugleda, ki ga ima. Dr. Žgeč se je z vso resnobo lotil študija šolskih vprašanj, a mislim, da čuti sam potrebo, da svoje ideje v praksi preizkusi. Bodi družabni red tak ali tak, neka kontinuiteta v razvoju šolstva je potrebna zato, ker je v šoli duh, ki odločuje, ki pa se ne da oktroirati, kakor razne metode, v drugo pa, ker se moramo pri vseh reformah ozirati tudi na voljo ljudstva in na željo staršev, kojih zaupanje rabimo pri vzgoji. Starše pa bo treba tudi postopno pripraviti za razumevanje novih nalog šole, ne pa jih morda z radikalnimi gesli begati. Tudi učiteljstvu se jemlje mnogo veselja do dela, ako se nakrat z veliko gesto vso njih delo označuje kot nazadnjaško in manjvredno. Učitelju na kmoti delajo slab šolski obisk, boj proti analfabetizmu in druge ovire dostikrat take preglavice, da na resne reforme komaj utegne misliti. Reformnim stremljenjem se tudi slovensko učiteljstvo ne more ustavljati in redki so med nami oni, ki bi jim bila ta stremljenja popolnoma tuja, saj smo navajeni zajemati iz razne strokovne literature, ki je zlasti po vojni polna teh teženj. Eksperimentira se že tupa-tam, vendar mora resna reforma zagrabiti duha šole, ne se zgubljati v metodčnih eksperimentih in zato je treba izkušneno, zanesljivo vodstvo, ki nas postopno uvede v svet novih idej, metod in načel, treba nam je predvsem praktičnih zgledov, praktičnih voditeljev, praktičnega lista

niki spoznali vzgojni vpliv razstave. Teda so razstavljali le najboljše izdelke; razstava je bila sicer kvalitativno dobra, toda preglednega in celotnega napredka šole ni podala. Šolstvo pa kljub temu nikoli ni šlo preko razstav. Dandanes razstave sicer niso obligatne, so pa običajne, in vem, da vsak učitelj z veseljem razporeja koncem leta šolske izdelke, saj vidi v njih svoj in učenčev trud. Glavne pogoje — to ve danes vsak vzgojitelj — pa so prejšnje razstave beležile s tem, da niso prirejele kolektivnih razstav! Treba je kolektive, t. j. razstava obsegaj vse stopnje šole, kolikor mogoče vse predmete in, kar je najvažnejše, slabe in dobre izdelke, drugače je razstava potvorenja.

Tako rekoč interna zadeva posameznih šol pa je način ureditve razstavnega prostora in razstavnih predmetov. V tem načinu tiči okvir razstave: prvi hipni vtis in estetika celotnega končnega vtisa: Tu je seveda nemogoče postavljati kakih pravil, pa tudi, če je povsod razstavniki lokal šolska risalnica; razstave bi bile po enotnem načrtu preenolne.

Prosvetni oddelek je dokumentiral pomen teh razstav s tem, da je nekaterim meščanskim šolam nakazal majhen znesek v prid razstavi in proslavi Vidovega dne; to je sankcija od najvišjega mesta. Cilj in namen razstave pa bodi danes sankcija od občinstva, v prvi vrsti priprostege. Ni prav, če so vabljeni le »honoracije«, šola naj razplete agitacijo v svojo okolico. Kolikor toliko pozna vsak učitelj dušo našega priprostege človeka; zato moramo z razstavo združiti nekaj prijetnosti, med njimi najprej godbo, petje, telovadne nastope in kratke šaljive dramatične prizore, manj pa so priporočljive deklamacije in govori. (Umetno bi bilo zbrati nekaj najboljših kratkih slavnostnih nagovorov, ki so že uspeli ob otvoritvi teh razstav in ki popularizirajo idejo Vidovega dne!)

Na meščanski šoli v Krškem, ki je najstarejša v Sloveniji, so razstave običajne. Pravce v smislu vidovdanske ideje pa so jim dala šele leta po prevratu. Razveseljivo je, da raste zanimanje za to razstavo od leta do leta tudi med okoliškim starši. Popoln šolski orkester in dobro izvežban mešan zbor dajejo že drugo leto razstavi tisto zanimivo okolico, ki je pač potrebna pri vseh takih prireditvah. Težišče vse razstave so seveda risarski izdelki, ki so razporejeni po stenah tako, da se vidi učenčev napredovanje skozi vsa 4 leta; isto razporedbo zavzemajo na dveh dolgih mizah literarni izdelki, ki so mestoma prvovrstno ilustrirani.

Ženska ročna dela so razstavljena zdaj v posebnem oddelku. Nov predmet in novo zanimanje tvorijo letos »Podmladek rdečega križa«, ki je sicer še skromno zastopan s pleteninami, lesnimi izdelki in ilustracijami. Vsi razstavljeni predmeti pa tvorijo harmonično celoto.

in literature, poskusnih šol in odločne podpore tega stremjenja od strani šolske uprave po zgledu Avstrije, kjer se vodi vse reformno gibanje za vse šolstvo iz reformnega oddelka naučnega ministrstva (državnega tajništva). Tudi našo Slovensko šolsko Matico čakajo v tem oziru še velike naloge, ki jim s sedanji gnotnimi sredstvi ne bo kos. — Oddaljen sem se nekoliko od predmeta, a mogoče ta ekskurzija ni bila popolnoma odveč.

Zdelo se mi je potrebno, da se v svojem članku nekoliko dalje pomudim pri dveh reprezentantih naše mlade akademske inteligence, ki še mnogo obetata za razvoj naše slovenske pedagogike in kojih razvoj nam zato ne more biti deveta briga. Zato naj mi čitatelji tudi oprostijo, da sem članek nekoliko širše razpredel, kot bi ga v stanovskem listu smel. Smatram za pravo srečo, da sta dr. Žgeč in Čibej našla drug v drugem svojega duhovnega antipoda. Ne želim bi enega brez drugega, kajti v njih smo našli reprezentanta dveh idejnih svetov, ki sta baš v sedanjosti dobi trčila drug ob drugega z mogočnostjo in vehemenco, da se tresejo temelji vseh duhovnih stavb in evropske kulture. Dr. Žgeč je tesneje usmerjenega duha, razborit, a ne težji v globino, nezaupljiv je napram vsemu, kar se z razumom ne da doseči in pojmovno opredeliti, zato nagiba tudi nekoliko k dogmatizmu in bojazen morda ni neupravičena, da ne bi postal preveč enostranski in v tej enostranosti v boju za svoje ideje fanatičen in tesnosrčen. Njegova miselnost je jasno opredeljena.

Na tak način sklepa učiteljstvo in mladina s ponosom in samozavestjo šolsko leto!

Ferijalni Savez učiteljstva.

—f Počitniški izlet. Definitivni cilj: Plitvička jezera. Nadaljni program določimo ob priliki učiteljske skupščine v Krškem, katere naj se udeleženci počitniškega izleta polnoštevilno udeležijo. Do svidenja v Krškem! — S. M.

—f Vsem članom (icam) belokranjske uč. P. F. S. Do konca šolskega leta dobe vsi člani, ki so poravnali plačilne obveznosti »Ferialne legitimacije in članske izkaznice; v slučaju kake pomote sporočite takoj! Na »Ferialno legitimacijo« nalepite fotografijo! — S. M.

Splošne vesti.

— Pokrajinska skupščina UJU poverjeništvu Ljubljana v Krškem se na željo tamošnjega okrajnega učiteljskega društva ne vrši dne 5. in 6. julija, temveč dne 8. in 9. julija, t. j. torek in sredo. Podrobno v dnevnem redu.

— Naredba o razliki med avansom in uradniško plačo. Listi poročajo: Finančna plat uradniškega zakona je stopila v veljavo dne 1. oktobra lanskega leta. Državni uradniki pa so šele od 1. maja začeli prejemati plačo in doklade po novem zakonu. Med tem časom so prejemali tako imenovani avansi. Ta avansi pa ne odgovarjajo faktični višini njihovih plač in je torej potrebno, da dobe sedaj razliko, ki jim pripada za čas od 1. oktobra 1923 do 1. maja 1924. V to svrhu je bila te dni v finančnem ministru izdelana naredba, s katero se regulira razlika med avansom in plačo za vse kategorije in skupine uradništva. Ta naredba čaka na povratek finančnega ministra iz inozemstva, da jo spravi pred ministrski svet in podpiše.

— Priporočajte nadarjenim dijakom vstop na moško učiteljsko! Tovariše pozivamo, da priporočajo nadarjenim dijakom vstop na moško učiteljsko. Skrbeti moramo sami, da dobimo več dobrega moškega naraščaja v naš stan. Sedaj se je že socialni položaj toliko izboljšal, da to lahko storimo. V Ljubljani bo preskrbljeno za brezplačna oz. cenejša stanovanja in hrano. Revni dijaki bodo dobili tudi štipendije, o katerih govorimo na drugem mestu.

— Črnogorski kolegi iz Danilovgrada so dospeli dne 17. t. m. pod vodstvom prof. M. Rašovića na svoji poučni ekskurziji po državi v Ljubljano, kjer so jih sprejeli na postaji zastopniki našega poverjeništvu, ki so jim prihodnji dan razkazali mestne zanimivosti. Med drugim so prisostvovali pouku na 1. mestni deški osnovni šoli v dveh razredih in so se jako pohvalno izrazili o razvoju in stanju slov. šolstva. Odpotovali so nato v spremstvu zastopnikov našega poverjeništvu skozi Vintgar na Bled in v Bo-

hinj, kjer so se divili naravnim krasotam naše zemlje.

— Zganite se tovariši šolski voditelji! Pokažite pri zborovanjih vseh okrajnih učiteljskih društev svojim tovarišem (icam) svoje obširno, mnogo truda, skrbi in moči izčrpajoče borbe povzročajoče poslovanje in dosežite enoglasne sklepe z zahtevo, da se naše delo, s katerim drugi tovariši (ice) niso obremenjeni, tudi primerno nagradi.

— Državne štipendije za učiteljske-nike. Ministrstvo prosvete je izdalo pravila o podelitvi štipendij učiteljskim, ki bodo znatno olajšale študije učiteljskega naraščaja. Po premoženju staršev se dele učiteljsniki v dve skupini: v take, ki plačujejo pod 20 Din in v take, ki ne plačujejo čez 40 Din letnega neposrednega davka. Davek državnih uslužbencev se pri tej odmeri ne upošteva, če ga ne plačujejo zaradi posebnih dohodkov. Po pridnosti pa se dele učiteljsniki v »odlične«, v »prav dobre« in »dobre«. Po teh ocenah se ravna tudi mesečna ustanova, ki znaša 180, 200, 240, 300 ali 360 Din. Siromašni učenci imajo celo pravico do polovice mesečne ustanove v času velikih počitnic. Navedenih dobrot so lahko deležni tudi v 1. letnik vstopajoči učenci na podlagi uspehov doprejšnjega izprijčevala. — Z veseljem pozdravljamo to odredbo gospoda prosvetnega ministra Svetozarja Pribečevića, ki je z njo gotovo pripomogel, da se bo številno učiteljskega naraščaja (zlasti moškega) večalo.

— Tovariš od zunaj nas vpraša, če je kako od razpisanih upraviteljskih mest še prosto, ker je slišal, da so že vsa boljša mesta oddana pod roko. — Na to izjavljamo javno, da še nobeno mesto ni oddano pod roko in se tudi pod roko oddalo ne bo. Take vesti, ki jih širijo nam dobro znani razdirajoči elementi in nasprotniki naše organizacije, so vse tendenciozno izmišljene in zlobne, zato prosimo naše tovariše, da jih najodločneje zavrnejo ter dajo tem elementom, ki sami ne vedo, kaj hočejo, primerno lekcijo. Žalibog, da izhajajo vesti ravno iz Ljubljane in po njih posebno radi hlatajo Slomškarji po deželi. Gotovo pa je, da ti elementi ne zaslužijo upraviteljskih mest, ker razdor, ki ga hočejo sedaj sejati med naše vrste, bodo sejali tudi na svoji šoli.

— Pov. UJU je napravilo vlogo, da naj se pri draginskih dokladah zopet uvedejo doklade za vzdrževanje matere, sestre itd., kakor so bile uvedene pred zadnjo draginsko uredbo.

— Izplačilo razlike od oktobra — je nujno. Bega se nas državne uslužbenke z obljubami in te obljube rodijo zopet naše obljube napram upnikom-trgovcem, obrtnikom, denarnim zavodom. In ker vlada, država svojih obljub in svojih zakonitih obveznosti do nas ne izpolni, ostanejo tudi naše obljube neizpolnjene, mi postajamo v oči naših upnikov, ki so nam ob najhujšem času pomagali vsaj delno svojemu stanu primerno živeti v najslabši luči. To ubija naš ugled, ubija pa

tudi ugled naših oblastnih, šolstva, vlade, države. To je bridka resnica, a treba jo je jasno in glasno povedati, da jo slišijo tudi v ministrsko zbornico in ako je še nočejo slišati, naj UJU takoj poskrbi, da jo morajo slišati ter nam nemudoma nakažejo, kar je po jasnem zakonu jasno našega. Tu je vsak umik udarec zakonu v obraz, pa tudi udarec v obraz državi. Kdor izpodmika tla državnim uslužbencem, rahlja in ruši steber, ki je državi glavna opora. Naj se to vendar enkrat uvidi. Povišani prejemki od 1. maja odgovarjajo le slabim $\frac{2}{3}$ naših dohodkov ob prevratu in nas varujejo z naprejšnjim večjim pomanjkanjem, kakor nas je doslej dušilo. A s čim naj plačamo svoje dolgovce, v katere smo zabredli v največji sili! Zato — dajte nam, kar nam gre — in kdor hitro da, dvakrat da!

— Glede naše okrožnice v zadevi moškega učiteljskega naraščaja naznamo vsem, ki se v tem vprašanju obračajo na poverjeništvu, da so pravila »Podpornega društva za učiteljski naraščaj« oddana vladu v potrjenje. Kadar bodo potrjena, se bo osnovalo društvo. Poprej ne moremo podati nikakih konkretnih odgovorov na stavljen vprašanja.

— Učiteljsko društvo za kočevski okraj. Vsed sklepa odbora se se domeni zborovanje v Ortnoku 20. t. m. ni vršilo. Vsak član društva plača mesto tega 10 Din odškodnine v društveno blagajno, za oživiljenje naših krovkov. Društvena članarina znaša letos 120 Din, z učitelji poročene učiteljice plačajo a 20 Din kakor lani. Da lahko uredimo naše račune z glavno blagajno, prosimo, da poravnate članarino. Članarina se mora plačevati vnaprej. — Odbor.

— Št. Vid nad Ljubljano. V nedeljo, 15. t. m., je bila na obrtni šoli razstava risarskih in spisnih del učencev strokovne in obče obrtne nadaljevalne šole. Ker je imela ta razstava edini namen, da pokaže javnosti delo učiteljstva, kakor tudi napredovanje učencev samih, si k temu dovoljujemo nekoliko objektivne kritike, katero naj blagovolijo merodajni faktorji v bodoče upoštevati. Pretežni del risarske sobe je bil napolnjen le z risbami in le prav majhen prostorček je bil odkazan spisnim izdelkom. Človek je dobil takoj vtis, da se merkantilnim predmetom ne daje one prednosti, kakor zaslužijo. Risb je bilo na kupe, boljše in slabše izdelanih. Iz njih se je opazilo, da so bile izvršene po predlogih — torej prekopirane. So li učenci pridobili kaj na tem, je drugo vprašanje. Vsak praktičen in modern učitelj pa mora vedeti, da je risanje po predlogih posebno v obrtni šoli zastarelo in nesmiselno in se tudi ne more pričakovati od učencev pravilnega pojmovanja z ozirom na praktično izvrševanje predmetov. Umetno bi bilo, da bi v bodoče učenci samostojno — seveda s pomočjo učitelja risanja — izdelovali načrte vsaj na podlagi izdelanih predmetov in ne po predlogih. Nič ne de, če se bo radi tega skrčila kvantiteta

rokodelci, osobito usnarji, in drugi obrtniki, trgovci, krčmarji in drugi. Prvi znani lastniki so bili grofje Bogen (1154). Pozneje so ga dobili v last celjski grofje (1373), od katerih zadnji Ulrik II je bil v Beogradu umorjen (1456). Ti so bili kot bogati, močni magnati v rodu s kralji in cesarji, a v moralnem oziru so bili več kot romantično razpoloženi, primeri »Teharje« in »Veroniko Deseniško«.

Leta 1373. je prišel grad s trgov vred v last mogočnih celjskih grofov. Takrat je vladal grof Herman I (†1385). Njegova sinova grofa Herman II. in Viljem I. sta se posebno zanimala za krški grad. Ustanovila sta leta 1391. v sporazumljenju s takratnim krškim župnikom Gregorjem kapelanijo v kapeli sv. Nikolaja v gradu samem in določila dohodke za grajskega kaplana.

To latinsko pisano ustanovno pismo se je še ohranilo in je natisnjeno v Valvazorjevi knjigi. V tem ustanovnem pismu je dobil grajski kaplan razna zemljišča in nagrade za užitek. Za krško zgodovino je tudi važno pismo celjskega grofa Friderika II. iz l. 1421.

Ta Friderik je oni celjski grof, ki je bil v Krškem ali na krapinskem gradu umoril svojo soprogo Elizabeto, ter potem vzel v zakon hrvaško dekle Veroniko Deseniško. To je bil Friderik storil zoper voljo svojega očeta Hermana, zato ga je bil dal zapreti v poseben stolp na starem celjskem gradu. Veroniko Deseniško (od Desenice — grad v hrvaškem Zagorju) pa je obdolžil, da je čarovnica. Čeravno je bila nedolžno spoznana, vendar jo je dal utopiti v ječi v kopeli. Njeno truplo so pokopali v nekdanjem kartuzijanskem samostanu v Jurklostru pri Laškem trgu.

Vdova poslednjega celjskega grofa Ulrika II. (umorjen 8. ali 9. novembra l. 1456. od ogrske

¹ in v Turnu blizu Kočevja, ki še stoji.

Krško.

V pozdrav udeležencem pokrajinske skupščine v Krškem 5. in 6. julija.

Kaj pa je mislilo poverjeništvu UJU, da je v naše malo mesto, ki ima komaj tisoč prebivalcev, sklicalo letošnji veliki zbor? Kako naj krško učiteljsko društvo preskrbi za prenočišče od 5. na 6. julija kakih sto delegatov, za obed kakih petsto zborovalcev v nedeljo, 6. julija? V Krškem in sosednem Vidmu je malo gostilen, in kar jih je, niso velike. Toda učiteljsko društvo se je uklonilo ljubli, poverjeništvu in bo storilo, kar bo v njegovi moči, da bodo delegati dne 5. julija glavo kam položili in da bodo drugi udeleženci dne 6. julija — četudi bodo ta dan občinske volitve v Krškem potlačili svoj želoec.

Naj podam par zgodovinskih podatkov d Krškem mestu skupščinarjem.

V davni dobi so bile ob Savi že naselbine, sedeži Kelto v Slovenov, toda Krškega mesta takrat še ni bilo; stalo je pa rimsko mesto Neviodunum, 1 ura hoda od Save, ki je takrat tekla blizu vasi Drnovoda, ki je postavljena na mesto Neviodunum, katerega so bili najbrže Huni (okoli l. 400 po Kr.) razdijali, kakor Emono, Akvilejo.

Krško (grad, graščina) se v zgodovini v prvič nahaja v družbi z Rajhenburgom (ime ni nemško, najbrže frankovsko, keltsko) leta 895, torej bo staro 1030 let. Pod gradom so se počasi naselili uslužbenci grajskih lastnikov, ki so bili